

CASTELLS CATALANS

LES SITGES

Nom del castell: Les Sitges
Data de construcció: XI
Municipi: Torrefeta i Florejacs
Comarca: Segarra
Altitud: 531 m
Coordenades: E 352815.6 N 4630890.6
(UTM31N - ETRS89)
Com arribar-hi: el millor accés al castell es fa des del poble de Florejacs prenent una carretera en bon estat que surt just abans d'entrar al poble, prop del cementiri.

Fotos de Jordi Gironès fetes l'any 2010.

El Castell de les Sitges és un castell d'estil romànic i gòtic del nucli de les Sitges, al municipi de Torrefeta i Florejacs, a la Segarra. És un monument declarat Bé Cultural d'Interès Nacional.

A la dècada del 2010 el castell es presenta al públic amb regularitat, per primera vegada en deu segles d'història, amb vocació d'esdevenir nucli de promoció d'esdeveniments culturals, lúdics i socials.

Història

El lloc de les Sitges és esmentat des del 1025. La seva situació estratègica, dominant la vall del Llobregós, el feu protagonista a l'Alta Edat Mitjana de les lluites dels cristians en el seu lent avançar cap a les terres de la Hispània musulmana. El castell de les Sitges està documentat com a «*castrum de Ciges*» a partir de l'any 1116, any en què Pere Ponç abans d'anar al Sant Sepulcre, féu testament i el deixà al seu fill Arnau.

El terme de les Sitges estigué inclòs dins la baronia de Florejacs i, per aquesta raó el castell ve referit vinculat al proper «*castrum Floriaci*» (castell de Florejacs) en un document de donació a la canònica d'Urgell, per part de Pere Ponç, vescomte de Cabrera i gendre d'Arnau, de l'any 1100. La seva història és fins a cert punt paral·lela a la del castell de Florejacs car també va passar successivament del domini dels Alemany de Cervelló, senyors de Guimerà, a la darrerria del segle XIII, i va anar a parar finalment als Ribera, als quals confiscà el domini el rei Felip V a la fi

de la Guerra de Successió per haver-se declarat partidaris de Carles d'Àustria.

Des d'aleshores, el castell s'ha mantingut en mans de la mateixa nissaga familiar, tot i que sota diferents títols. Així, famílies com els Alemany de Cervelló i els Josa (segles XIV i XV). El 1445 era de Ramon Guillem de Josa), els Cortit (1571), els Bartomeu (1574), els Bartomeu (1574), els Agulló de Pinós (1613) i, darrerament, els Ribera (1625). Després de la guerra de Successió, la fortalesa, com a part integrant de la baronia de Florejacs, fou confiscada, tot i que retornà als Ribera el 1725. A mitjan segle XVIII pertanyia als marquesos de Gironella, que en van mantenir el domini jurisdiccional fins a la fi de l'Antic Règim.

Descripció

Per la descripció del castell de les Sitges, situat en el terme de Florejacs, a força distància de la població, en un puig albirador d'un dilatat panorama de l'alta Segarra, ens valem, abusivament, de l'excel·lent estudi practicat per Monreal-De Riquer.

«Passem ara a descriure el castell de Les Sitges, encara habitat i perfectament mantingut pels seus propietaris, situat en un dels més bells miradors de l'actual província de Lleida. És una petita fortalesa residencial de planta quadrada, concentrada, que ofereix la particularitat de no tenir torres angulars, sinó una gran torre de l'homenatge,

única i col·locada en el centre de l'edifici, amb les crugies d'habitació al seu entorn.

L'aspecte general de la fàbrica revela immediatament les etapes de la seva construcció; alguna volta baixa i altres indicis assenyalen l'aprofitament en l'edifici actual de part de l'obra construïda en els segles XI i XIII. El tirat general correspon al segle XIV. Dos segles després, s'obriren finestres per tal de millorar les condicions d'habitabilitat de la casa. Segurament en temps més moderns es cobrí el pati interior i es col·locà una teulada de dos vessants per damunt de l'andador sense destruir-lo. I en dates diverses es devien aplicar a la construcció els gruixuts i desiguals contraforts exteriors, per tal d'assegurar-ne l'estabilitat en perill.

La façana principal és la que dona a migdia. En aquesta, com en les altres, es distingeixen les dues plantes del castell, més l'andador protegit per merlets quadrats proveïts de garfis, que es conserven en llur totalitat. En aquesta façana la carreuada és desigual, reparada en trossos extensos amb material més tosc, segurament per ha-

ver sofert esfondraments parcials que obligaren a adossar-hi els tres gruixuts contraforts d'aquell costat.

La porta és de mig punt i amb amples dovelles. Al seu damunt es veu un bell matacà sostingut per tres mènsules esglaonades d'airós perfil. A l'altura de la planta noble remarquem els arquets apuntats de dues finestres geminades, que en obrir-ne quatre de noves, en el segle XVI, foren tallades i inutilitzades. Les noves, que encara serveixen, són d'arc amb llinda i motlures gòtiques.

Característiques semblants presenten les altres tres façanes; mantenen la uniformitat dels merlets amb garfis, que subsisteixen en tot el perímetre, per bé que en alguns trossos resten ocults sota teulades modernes.

En tot l'angle sudoccidental, l'edifici presenta el reforç d'un mur espès i atalussat. A la façana oriental hi ha una altra porta amb dovelles, potser més antiga que la principal, i tapiada des de fa molt de temps. En tota aquesta banda, a uns quants metres de distància de la façana, es veu un

mur baix, resta del recinte que hi devia haver al voltant del castell.

L'interior de la fortalesa conserva les línies generals de la seva estructura i molts detalls de bell caràcter, especialment portes blasonades i amb motllures, per bé que la decoració dels salons fou renovada en el segle XIX, cosa normal en els llocs com aquest on l'ús residencial no s'ha interromput.

En entrar per la porta principal travessem un escaient patiet quadrat que actualment és cobert. El fons d'aquest pati és tancat pel mur de la gran torre central ja esmentada. Es tracta d'una de les torres més belles del segle XIV que resten en peu en els castells catalans. Feta de magnífics carreus, es manté íntegra amb el coronament de merlets i senyoreja airosament per damunt les cobertes de la resta de l'edifici. En els nostres castells hi ha un detall interessantíssim i potser únic: dessota els merlets sobresurten dues mènsules de cares obliqües i paral·leles entre sí, que flanquegen cada una de les arestes de la torre. Aquestes vuit sabates distribuïdes a les quatre cantonades devien servir per a armar una plataforma de fusta per tal de millorar les condicions defensives de la torre quan l'ocasió ho requeria.

Queda per descriure la capella annexa al castell, que s'aixeca a pocs metres de l'angle sudoriental de l'edifici. És un petit temple d'una nau, construït probablement vers l'any 1200. L'absis és semi-circular i vora seu hi ha un petit campanar d'una

sola paret que corona la façana. És de doldre que la porta hagi estat reformada modernament amb pèrdua del seu caràcter primitiu. L'interior és cobert per volta de canó apuntat damunt quatre arcs transversals molt poc separats entre sí i que han donat lloc a uns desploms laterals terribles, subsanats com en el castell per mitjà de gruixuts contraforts exteriors. Remarcarem com únic detall decoratiu una imposta tallada molt toscament amb dents de serra. Correspon, doncs, al model més senzill, tardà i decadent del romànic català en la seva versió més genuïnament popular.

EI conjunt d'aquest petit castell amb la seva capella és realment deliciós. Constitueix un monument ben conservat, que evoca amb singular precisió la vida de la petita noblesa medieval, en la talaia que domina un amplíssim paisatge en el qual, des d'aquell mirador, podem anar assenyallant pobles, castells, caserius i masies de les terres de la Segarra i del comtat d'Urgell».

La propietat del castell de Les Sitges recau actualment en Maria del Pilar de Febrer i Sanllehy, marquesa de Villa-Palma de Encalada.

L'apartat d'història ha estat extret de:
https://ca.wikipedia.org/wiki/Castell_de_les_Sitges

L'apartat de descripció ha estat extret de:
Volum VI dels *Castells Catalans* publicat per l'editor Rafael Dalmau l'any 1979.

Elena Fàbregas i Jordi Gironès
Març 2020